

ASPECTELE PSIHOLOGICE ALE DESENULUI CA METODĂ PROIECTIVĂ DE AUTOCUNOAȘTERE

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF DRAWING AS A PROJECTIVE METHOD OF SELF-KNOWLEDGE

Stela Cojocaru, doctorand ULIM

Stela Cojocaru, PhD student ULIM

<https://orcid.org/0000-0001-5247-5823>

CZU 74:159.9

Abstract

The earliest form of communication between people was drawing. Current studies of the visual arts are focused on the psychological and physiological effects of the creative act and artistic products. Any form of human activity bears the print of its personality: human's personal traits are manifested, to a large extent, namely in creative acts. Drawing and painting, in this context, become a simple and accessible form of meditation, art - therapy, self-knowledge, being seen as a "mirror of personality", as a visible external reflection of the hidden inner world. The psychological decipherment of the drawing offers a true picture of the human personality ...

Key-words: subconscious, projection, projective drawing, projective test, intuitive drawing, art - therapy.

Cea mai timpurie formă de comunicare, care a servit ca limbaj primordial al omenirii, a fost desenul. Primele reprezentări grafice și picturale apar cu mult timp înaintea scrisului (pictogramele rupestre, ieroglifele maia și egiptene, picturile primitive) și constau din contururi liniare umplute cu culori, încadrate în scene de vânatoare, figuri de animale sau antropomorfe. Desenul, astfel devine o cheie importantă pentru înțelegerea naturii umane.

Studiile actuale asupra artelor vizuale se axează tot mai mult pe efectele psihologice și fiziologice a actului de creație și operelor artistice. Pictorul și teoreticianul, Wassily Kandinsky considera că orice operă artistică are conotații psihologice [4, p.112]. Desenul și pictura, în acest context, devine o formă simplă și accesibilă de meditație, art – terapie, cunoaștere de sine.

Orice formă a activității umane poartă amprenta personalității sale: trăsăturile personale a omului se manifestă, în cea mai mare măsură, anume în actele creative. Desenul poate fi o reflecție a gândurilor, sentimentelor, atitudinii și caracterului unei persoane; el servește ca mijloc eficient de pătrundere în spațiul spiritual intern al personalității umane. Tehnicile terapeutice de desen și pictură se bazează pe lucrul cu zonele non-verbale profunde ale psihicului uman, și aduc la lumină trăirile lăuntrice, nesensizate uneori nici de om. Desenul și pictura, sunt privite actual ca o „ogindă a personalității”, ca o reflecție exterioară vizibilă a lumii interioare ascunse.

Psihologul Karl Gustav Jung, bazându-se pe teoria Inconștientului colectiv (structură psihică comună și independentă, care este originea cunoștințelor și creativității), ajunge la concluzia că prin desenele/picturile unei persoane, vorbește și transmite semnale subconștientul. Cercetătorul sugera pacienților săi să „se exprime prin creion și pensulă”, considerând că orice conținut psihic al omului devine conștient doar dacă are calități de imagine [1, p.16, 21].

Aspectele psihologice ale desenelor și imaginilor pictate pot indica starea emoțională a omului, tipul caracterului, comportamentului, ajutând astfel la descifrarea personalității. Desenul poate deveni un simbol ce evocă un anumit conținut, imagine, obiect, idee, noțiune, sentiment. Desenele unui om poartă totdeauna un sens ascuns: acestea pot fi semne particulare ale subconștientului, imagini și simboluri ascunse, posibile probleme, frustrări, stări afective

și emoționale. Aflând sensul și semnificația simbolurilor subconștientului din desene și picturi, pot fi dezvăluite și descifrate aceste stări emoționale interne, dorințe, impasuri, fobii, și nu în ultimă instanță – caracteristicile și parametrii personalității umane.

La începutul sec. XX, metoda de analiză psihologică a personalității umane conform desenelor și picturilor, se stabilește ca metodă profesională în psihologie și cercetarea socio – umană. Apar primele teste bazate pe desen, pictură, culori, a căror scop este diagnosticul diferitor aspecte ale personalității omului. Actual psihologii nu au nici o îndoială cu privire la importanța desenului în psihologie, diagnosticului stărilor emotive, a trăsăturilor și calităților persoanei, considerând desenul o sursă importantă de cunoștințe și informație despre psihicul uman. „Grafismul copilului (și al adultului) este înainte de toate o semantică deschisă, în care fiecare semn se combină cu altul într-un mod tot mai complex. Această semantică vorbește despre persoană, despre individualitatea ei, despre ceea ce este ea în momentul prezent, dar și despre o cultură colectivă legată de a unei convenții simbolice” [6, p. 93].

Descifrarea psihologică a desenului oferă o imagine veridică despre personalitatea omului, iar interpretarea desenului este un proces complex similar cu determinarea personalității după maniera grafologică a persoanei. Mecanismul psihologic, prin care aceste trăiri interne sunt dezvăluite, îl constituie *proiecția*. Astfel de desene inconștiente, simbolice, pline de semnificații, folosite la explorarea psihicului, sunt numite desene proiective. *Desenul proiectiv* reprezintă o proiecție a personalității umane, care poate conține indicii ale subconștientului, inconștientului, conștientului, transferate prin imagini grafice sau forme simbolice pe hârtie. Proiectarea desenului este un proces automat, inconștient, prin care un conținut psihic este transferat asupra unui obiect, creându-se impresia că acest conținut aparține obiectului dat [3, p.95].

În desenul proiectiv, aspectele importante sau reprimite se manifestă prin simboluri – imagini, desen sau forme simbolice. Aceste simboluri ale inconștientului acționează asupra psihicului uman: 1) *compensator* (energia psihică compensatoare se manifestă sub forma unui simbol compensator în desen) sau 2) *complementar* (funcția complementară a conținutului desenului coincide cu lumea reală a persoanei într-un moment anumit).

Simbolul proiectat este capabil să elibereze energia inconștientă și să transfere aceste elemente din inconștient în conștiință, unde pot fi sesizate și prelucrate ulterior. Interpretarea analitică a simbolurilor din desenele proiective, dă posibilitatea de a recunoaște trăsăturile, slăbiciunile, temerile, oportunitățile și resursele persoanei. Valoarea desenelor proiective în aceasta și rezidă – ele nu sunt altceva decât expresia de sine a psihicului omului.

La momentul actual există o mulțime de teste psihologice și tehnici proiective interesante bazate pe desen - „Autoportret”, „Desen de familie”, „Testul copacului”, „Animal inexistent”, etc., care pot analiza și descifra personalitatea omului destul de veridic. În urma cercetărilor desfășurate în domeniul psihologiei, artei, filosofiei, semioticii, etc., principiile și regulile de bază pentru analiza și descifrarea unui desen, acum sunt disponibile tuturor, fiind stocate în practicumi de art – terapie, ghiduri, metodici și lucrări în domeniu.

Practicile psihologice operează cu două tipuri de desene: 1) *desenul intuitiv, spontan*; 2) *desenul proiectiv* [9, p.12]. În diagnostic se operează cu ambele metode, prin combinare: uneori se cere special să se deseneze, alteori se folosesc desene aleatorii, spontane, intuitive – metodă considerată uneori mai eficientă: desenele aleatorii involuntare, spontane, dau adesea, cea mai obiectivă descriere.

Desenul intuitiv, este un produs realizat involuntar, inconștient, spontan. Pe lângă faptul dovedit că reduce stresul prin trasarea spontană, intuitivă a liniilor și formelor, el are și un conținut simbolic arhetipal, fapt dovedit de Iung [3, p.7]. Inconștientul relevă prin această metodă conținuturile sale refulate, ascunse, eliberând astfel individul de efectele lor [5, p.115]. Psihologul Sigmund Freud considera că desenul automat, inconștient, este un fel de „fereastră” prin care se poate vizualiza un fragment al subconștientului.

Psihologii susțin că orice situație poate fi reprezentată grafic prin mișcări involuntare, spontane și inconștiente de cele mai multe ori, ale mâinii - aceasta nu va fi altceva decât amprenta emoțională a atitudinii față de situația dată, un desen al soluției și retransformării realității. Natura mișcărilor mâinii, care depinde de emoțiile momentane, temperament, caracter, se va reflecta în liniile, formele și dimensiunile imaginii. Immanuel Kant spunea: „mâna este creierul exterior”; Giordano Bruno considera „mâna organ principal al tuturor organelor”. Cercetătorul Rudolf Arnheim spunea că „forma, întinderea și orientarea trăsăturilor (unui desen) sunt determinate de construcția mecanică a brațului și mâinii, de temperament și dispoziție [2, p. 170].

Desenul proiectiv nu presupune o descifrare imediată a semnificației, inițial se studiază răspândirea obiectelor principale pe foaie: poziția lor, aranjamentul, mărimea și cantitatea, stilul și maniera de redare. Poziția lor relativă, mărimea și proporțiile dintre ele determină gradul de importanță a sensului și semnificației psihologice [8, p.39]. Imaginile desenate se analizează după o anumită schemă: de la evaluarea aspectului general al imaginii, până la studiul detaliilor și caracteristicilor liniilor, formelor, culorilor. Întreaga imagine este evaluată conform aspectului integrității, armoniei, completitudinii estetice, neobișnuinței și originalității. Componentele specifice ale desenului pot determina gradul dotării umane, abilităților mentale, prezența gustului estetic și nivelul culturii interne.

Interpretarea psihologică a tipului de imagine:

- Reprezentarea schematică a imaginii sub formă de diagrame și detalii generalizate aparține oamenilor de tip intelectual, gânditor; informațiile despre fenomene ei le redau generalizat, schematic.

- Imaginea realistă, cu aspect realist detaliat, aparține de obicei persoanelor pedante, predispuse la analize profunde și perfecționare continuă.

- Imaginea metaforică, ce reprezintă un obiect, ființă, creatură, situație sau fenomen redat prin metafore, personaje din film sau cărți; vorbește despre o gândire artistică dezvoltată, imaginație bogată și abilități creative prolifică; poate aparține și unei persoanei cu simț bun al umorului.

- Imaginea tip portret, redat în anumite circumstanțe, înconjurat de diferite obiecte, vorbește despre extraversiune, dorință de sociabilitate.

- Imaginea estetică este particulară pentru persoanele cu abilități artistice dezvoltate și gust estetic.

Poziția și locația desenului față de spațiul liber al foii, descriu valorile și particularitățile caracterului persoanei. Locația desenului psihologic e legată de respectul și stima de sine, de realizare și integrarea în societate și lumea înconjurătoare. Semnificația modului în care o persoană folosește spațiul suportului pentru desen:

- *localizat aproape de marginea superioară* – indică stimă de sine foarte ridicată, în același timp poate indica și nemulțumirea de poziția sa în societate, lipsă de recunoaștere din

partea celorlalți. Pentru acest tip de oameni, principala lor prioritate în viață este autorealizarea și succesul, sunt plini de ambiție, au calități de lider, se străduiesc să realizeze multe și să devină profesioniști în domeniul său și în carieră, iubesc procesul competitiv și vor să fie cei mai buni în orice situație.

◦ *localizat în partea de sus a foii* - vorbește despre entuziasm, stimă de sine, pozitivism, liderism, dorința de a domina, standard social ridicat. Desenele cu imagini ale oamenilor amplasați în partea de sus indică adesea o tendință de evadare din realitate, prezența unor mecanisme de protecție de tipul fanteziei.

◦ *localizat în partea de jos a foii* – indică nesiguranță, indecizie, valoare proprie micșorată, lipsă de stimă de sine, dezinteres în manifestările emoționale, complex de inferioritate, teamă de concurență, subestimare a propriilor capacități.

◦ *desenul deplasat spre marginea stângă a foii* – indică o accentuare și concentrare pe experiențele trecute și trecut. Imaginile din stânga pot indica și conservatism, nostalgie, cufundare în amintiri, ghidare în viață pe baza trecutului. *Imaginea situată în colțul din stânga jos* sugerează concentrare pe propria persoană, dorința de a reveni la o etapă anterioară a vieții, mai fericită.

◦ *desenul deplasat spre marginea dreaptă a foii* - indică dorința de a apropia evenimentele viitoare cât mai curând posibil, viața și emoțiile sunt direcționate spre viitor. Imaginea poziționată în partea dreaptă înseamnă aspirație spre viitor, schimbări pozitive, ieșirea din starea actuală care nu i se potrivește omului (prin analogie cu scrisul – începe la stânga și finisează la dreapta). *Imaginea situată în colțul din dreapta jos* înseamnă lipsă de încredere în sine, dezinteres pentru mediul social.

◦ *desenul situat în centrul foii* – este munca unui extrovert, care are nevoie de mult spațiu și atenție. Imaginea dispusă în centrul foii indică dorința și capacitatea de a găsi un echilibru între nevoile personale și dorințele celorlalți, între compromis și interes personal. Acest aranjament este și dovada unui sentiment subiectiv de securitate. Cu cât desenul e mai aproape de centrul foii – cu atât persoana este mai mulțumită de prezent. Dacă imaginea amplasată în centru ocupă aproape întreaga foaie, aceasta indică un egocentrism pronunțat, posibil agresivitate și iubire de sine excesivă [10, p. 10].

Dimensiunea imaginii (mărimea desenului, picturii, în raport cu întreg spațiul foii) este de obicei asociată cu respectul de sine al persoanei:

◦ *desenele mari* - indică stimă și respect de sine ridicat. Imaginea excesiv de mare și nefirească, indică aroganță și vanitate, expansivitate, a cărei rădăcină este uneori îndoiala de sine.

◦ *desenele ce ocupă tot spațiul* de pe foaie atestă incertitudinea extroverților care, dintr-un motiv anume, nu-și pot da seama pe deplin de capacitățile sale: lucru care se datorează mecanismului psihologic al compensării: dacă persoana nu-și poate stabili locul său în viață, mental caută să ia tot ce este mai bun, să ocupe cât mai mult spațiu.

◦ *desenele mici*, care lasă mult spațiu gol în jur, sunt specifice introverților. Desenele nerezonabil de mici se interpretează psihologic ca constricție, rigiditate, frică și anxietate, dependență emoțională; ele pot indica și închidere emoțională, disconfort în lumea exterioară, timiditate, lipsă de încredere în sine și în mediul ambiant, frică de a se manifesta. Reducerea desenelor, diminuarea lor, indică oboseală, nevroză, depresie [10, p.11].

Analiza părților individuale ale imaginii:

- imaginea ce constă din multe detalii - indică o pondere de energie, activitate, inițiativă a autorului.
 - o persoană deschisă, veselă, mulțumită de sine și situația sa actuală, creează forme clare, separate, unde fiecare element al imaginii își are locul său.
 - un șir de desene care se repetă constant - înseamnă că persoana este nedumerită sau are nerezolvate unele probleme din trecut.
 - formele rotunde indică sentimente prietenoase, o atitudine pozitivă față de mediul din jur.
 - formele ascuțite și unghiulare sunt redată de oameni ce au mereu propria opinie, cărora nu le place supunerea, pot indica și conflicte, situații acute.
 - figuri geometrice desenează cei care gândesc mult și chibzuiesc bine înainte de a face ceva.
 - desenul non-standard arată individualitatea unei persoane: cu cât este mai neobișnuit desenul, cu atât personalitatea sa este mai originală. Modelele prea neobișnuite, abstracțiunile „criptate” pot indica calități mentale accentuate sau o stare de spirit apropiată de patologie.
- Puterea de apăsare a instrumentelor grafice și forța presiunii* asupra lor este la fel un semn important al evaluării naturii manifestărilor emoționale și volitive a autorului; este un indicator al tonului psihomotor al adultului și în special al copilului:
- *presiunea puternică* - atât în desen cât și în grafologie, este inerentă persoanelor active și emoționale, caracterizate prin gesturi și articulații vii, pedanți și de succes, care nu abandonează niciodată munca pe care o încep și nu se tem de probleme. Cu cât presiunea este mai mare, cu atât autorul desenului are mai multă forță și energie.
 - *presiunea foarte puternică a desenului* indică apariția bruscă a anxietății, neliniștii, încercarea de a suprîmă sursa fricii, tensiune emoțională mare. Ruperea foi prin apăsarea excesivă atestă prezența unui conflict sau a situației tensionante.
 - *presiune slabă* - au persoanele pasive, neliniștite, cu dispoziție emoțională depresivă, cărora nu le place să vorbească în public, frică de autoafirmare, evitare a acțiunilor independente. Dacă liniile sunt foarte slabe, ca de păianjen, se poate atesta o depresie astenică, persoana e slăbită fizic și psihic.
 - *linia desenului instabilă prin forța presiunii*, este cea mai nedorită și indică nervozitate, impulsivitate, emoționalitate excesivă, impetuozitate, incapacitate de lucru sistematic.
 - *presiunea constantă și uniformă* este dovada naturii echilibrate, a capacității de gândire și analiză a deciziilor.
 - *presiunea liniilor slabă și inegală în același timp* - indică nesiguranță, uneori neurastenie și masochism mental (confirmat dacă desenul în ansamblu este „trist” din punct de vedere emoțional, exprimă dispoziții sau tendințe negative).
 - *linii discontinue și tremurătoare, trasate încet*, indică nehotărâre, îndoială de sine, anxietate pronunțată.
 - *liniile subțiri și grațioase, desenate rapid, energic*, sunt dovada încrederii autorului în ceea ce face, absenței de jenă și dorinței de a atinge obiectivul.
 - *desenele, în care autorii evidențiază unele părți cu înnegriri, umbre*, indică prezența conflictului intern, nivelului crescut de anxietate. Dacă astfel de desene se fac cu presiune puternică, autorul poate fi într-o stare de agresiune față de cineva [10, p.8].

Tema imaginii este ultimul lucru evaluat în analiza psihologică a desenului. Tema desenului poate fi destul de individuală și intimă, desenul fiind o reacție particulară a conflictelor, complexelor, anxietăților și agresiunilor persoanei, ce permite într-o formă acceptabilă social, redarea și exteriorizarea acestor sentimente fără vre-un pericol pentru cei din jur și omul însăși.

- *Obiectele vii*, animale sau oameni, indică lipsa de comunicare, nevoia de contact social. Desenele care înfățișează persoane sau animale în mișcare indică o natură activă și mișcătoare. Psihologii afirmă că omul în momentul desenului se asociază cu reprezentantul pictat al regnului animal: prădător (tigrul, lup) - indică acumulare de agresiune; vulpe – plănuire de truc, intenția înșelării pe cineva; animal mic (iepure, veveriță, ied) – neajutorare, nevoie de grijă și sprijin; regele fiarelor (leu) - siguranță și mândrie de sine, superioritate față de ceilalți [9, p. 236].

- *Peisajele* goale, ce reprezintă natura fără oameni, indică dificultăți în comunicare și înțelegere a sentimentelor și gândurilor celorlalți. Persoanele sentimentale și vulnerabile des înfățișează peisaje. Copacii în desene, picturi, reprezintă dorința de creștere și aspirație. Desenând copaci persoana, în mod subconștient se asociază cu ei, de aceea e mult mai ușor de „citit” trăsăturile de caracter a autorului după desenele copacilor decât din alte desene.

- *Munți, înălțimi, dealuri* – indică dorința de a atinge obiectivul, depunerea efortului pentru atingerea scopurilor.

- *Râul* - direcția fluxului de la stânga la dreapta indică aspirații spre viitor; de la dreapta la stânga - lucruri nefinisate în trecut. Albia râului directă - obiective clar stabilite, capacitatea de a le atinge; curburile canalului - incapacitate de concentrare și rezolvare a problemelor. *Imaginea picăturilor, apeii*, este caracteristică persoanelor flegmatice și melancolice.

- *Flori* înfățișează romanticii, firele blânde cu caracter bun, receptivi, emoționali și sensibili, naturile delicate și vulnerabile, cu imaginație bogată, atenți la cei din jur. Florile pictate semnaleză relațiile calde și de încredere. Petalele și frunzele ascuțite indică tendința de supradramatizare a evenimentelor vieții. *Fruitele și legumele* prezente frecvent semnifică așteptarea unui rezultat al activității și muncii persoanei.

- *Tiparele și desenele simetrice* adesea indică un stil de viață monoton și plictisitor pe care persoana ar dori să-l diversifice într-un fel, predispusă fiind la acte extravagante. Modelele repetate la infinit indică debutul unei perioade uniforme și stabile în viață, melancolie și plictiseală.

Caracteristicile liniilor desenului reflectă proprietățile sistemului nervos al omului. Unii psihologi asociază liniile cu temperamentul persoanei. Desenul pe lângă starea internă, reflectă deci, și tipul temperamentului, iar liniile externe, conturul figurii, pot fi considerate o graniță simbolică între persoană și lumea din jur. Natura acestor linii reflectă adesea atitudinea omului față de această lume. În funcție de tipul și grosimea liniilor, ele semnifică:

- *Liniile groase* trădează o tendință către comportament impulsiv, uneori agresiv, forme de conduită inacceptabile social.

- *Liniile încrezătoare și ușoare* mărturisesc încrederea în sine.

- *Liniile subțiri și neclare* indică frică, nesiguranță, timiditate, dorința de a ascunde problemele, autocontrol sporit, oboseală și epuizare, temeritate.

- *Liniile nefinisate* - semn frecvent al stării astenice, tendinței inconștiente de economie a energiei psihice. *Liniile punctate* indică nesiguranță și instabilitate.

◦ *Liniile* ondulate, văluroase, curbele - indică persoana moale și flexibilă, blândă, calmă, feminină; modele date sunt prezente mai des la femei, pot fi dovezi de pacifism, diplomatie, compromisuri, îndoială de sine.

◦ *Liniile drepte, perpendiculare, întretăiate*, desenele unghiulare, indică o agresivitate neexprimată, dificultate de adaptare la nou. Liniile zimțate dezvăluie insolență și ostilitate.

Evaluarea și analiza culorilor desenelor a luat început din cercetările lui Luscher, privind legătura dintre culoare și caracter, stare psihică și preferințe cromatice. Semnificațiile culorilor și a gamei cromatice predominante în evaluarea imaginilor desenate sau pictate au o importanță primordială. Conform cercetărilor, culorile maro, gri și negru, predominante și selectate constant, sunt semne ale stărilor deprimante; mult roșu indică anxietate, tensiune emoțională, conflict; roșu din abundență combinat cu tonuri întunecate indică o stare alarmantă și posibil depresie.

Tonurile calde sau reci, care predomină în imagine, sunt la fel un indicator al stării psihoemoționale: excesul de albastru întunecat și violet indică o dispoziție redusă și sensibilitate ridicată; culorile calde sunt specifice naturilor optimiste și vioaie; lucrările în culori pastelate vorbesc de sensibilitate, anxietate ca trăsătură de personalitate. Schema de culori este săracă și limitată la câteva culori – indiciu de astenie, oboseală, pasivitate sau depresie. Preferința pentru negru indică comportamentul compensator, dorința de a respinge, de a manifesta agresivitate, opoziție activă. Culoarea galbenă e asociată cu căldura, lumina, soare, energie, bucurie, deschidere, determinare, plăcere. Predominanța galbenului - autorul este o persoană curioasă, activă, uneori instabilă în afecțiuni, caută mereu noi activități, stabilește cu ușurință contacte și relații. Culoarea verde I. Goethe o asocia cu ideea de armonie, reconciliere, unire a contrariilor. Utilizarea culorilor naturale (soare galben, iarba verde) este un semn bun, alt lucru este când desenul conține culori nespecifice, nenaturale (soare negru, iarba albastră). Desenele cu umbră densă pot însemna închidere, interiorizare, criză creativă; imaginile deschise, luminoase indică flexibilitate, deschidere, disponibilitate de a percepe noul [9, p.243].

Posibilitatea utilizării în educație și procesul de învățământ, reconciliere psihologică și art-terapie, a genurilor „majore” a artelor plastice – desenul, pictura, grafica, sculptura, face din artă o metodă sigură și sursă importantă pentru studiul în profunzime a personalității și vieții umane.

BIBLIOGRAFIE

1. ABT, T. *Introducere în interpretarea iunghiană a desenelor*. B.: Trei, 2019. 394 p. ISBN 978-606-40-0680-6
2. ARNHEIM, R. *Arta și percepția vizuală*. B.: Polirom, 2011. 504 p. ISBN 978-973-461-978-8
3. IUNG, C. *În lumea arhetipurilor*. B.: Jurnalul literar, 1994. 168 p. ISBN 973-95530-5-2
4. KANDINSKY, W. *Spiritualul în artă*. B.: Meridiane, 1994. 129 p. ISBN 973-33-0266-X
5. HOLDENICI, I.; CRACIUN, B. *Orientări contemporane în psihoterapie și consiliere psihologică*. B.: Trei, 2019. 431 p. ISBN 978-606-40-0631-8
6. WALLON, Ph.; CAMBIER, A.; ENGELHART, D. *Psihologia desenului la copil*, B.: Trei, 2008. 123 p. ISBN 978-973-707-175-0
7. ИГНАТЬЕВ, Е. *Психология рисунка и живописи*. М.: Изд. Академии Педагогических Наук РСФСР, 1954. 296 с.
8. ЛЕБЕДЕВА, Л. *Практика арт – терапии: подходы, диагностика, система занятий*.

- М.: Речь, 2003. 256 с. ISBN 5-92G8-0163-X
9. ЛЕБЕДЕВА, Л.; НИКОНОРОВА, Ю.; ТАРАКАНОВА, Н. *Энциклопедия признаков и интерпретаций в проективном рисовании и арт – терапии*. С.– П.: Речь, 2006. 336 с. ISBN 5-9268-0512-0
10. ТЕЙЛОР, К. *Психологические тесты и упражнения для детей*. М.: Апрель – Пресс, 2005. 216 с. ISBN 5-89939-133-2

PARTICULARITĂȚI ALE ELEMENTELOR TRADIȚIONALE ÎN DESIGNUL VESTIMENTAR MODERN

PARTICULARITIES OF TRADITIONAL ELEMENTS IN MODERN FASHION DESIGN

Ina Isac, doctorandă

UPS „Ion Creangă” din Chișinău

Ina Isac, PhD student, UPS „Ion Creangă”,

<https://orcid.org/0000-0002-2129-7320>

Ana Simac, Doctor în Studiul Artelor, conf. univ.,

UPS „Ion Creangă” din Chișinău

Ana Simac, PhD, Associate Professor

SPU “Ion Creanga” from Chisinau

<https://orcid.org/0000-0002-0499-2989>

CZU 687.01+391

Abstract

At present, mankind is attracted to nature and its simplicity. After various industrial experiments, globalization and trials of all kinds – people increasingly need something modest, simple and light. The tendency to return to natural materials and simple shapes is felt. More and more often we return to traditions. The crafts, the traditions and the folklore are updated or they serve as a source of inspiration for current things. The popular ornaments and the traditional chromatic are the immortality and the visiting card of our people. They are the ones who represent us as an entity and a people, symbolizing our origin, life, faith and traditions.

Key-words: design, craft, traditional, value, ornaments, art.

Nu le spune niciodată oamenilor cum să facă lucrurile. Spune-le ce vrei să realizeze și ei te vor surprinde cu ingeniozitatea lor. (George S. Patton)

Evoluția înverșunată a colectivității creative ce se manifestă egocentric pe seama spectatorului și consumatorului, a luat amploare din arte și a pus stăpânire pe cele mai multe dintre meșteșuguri luând forma de design.

La general, toți oamenii sunt designeri. Aproape toate preocupările noastre de rutină sau tot ceea ce facem, este design, deoarece designul este fundamental pentru toate activitățile omenești. Planificarea și modelarea oricărui act către o finalitate dorită și previzibilă constituie procesul designului. Orice încercare de a separa designul și a-l face un lucru în sine este contrară faptului că designul este matricea primară care susține viața. Designul este a compune un poem epic, a realiza o frescă, a picta o capodoperă, a scrie un concert. Designul este aportul conștient și intuitiv de a impune o ordine. Conștientizarea implică intelectualizare, gândire, cercetare și analiză. Prin pătrunderea intuitivă noi aducem la viață impresii, idei și gânduri pe care le-am colecționat fără să știm, la un nivel subconștient, inconștient sau preconștient. [4, p.19]